

«مطالعه موسیقی در مدارس ابتدائی»

این مقاله فصل ششم در مطبوعه MENC است. هرچند که این مقاله دربارهٔ طریقه آموزش ذهنی (تئوریک) موسیقی که غایت مطلوب کتاب است بحث نمی‌کند، لیکن مبین روشن بینی و غایت عملی کمکی است که بوسیلهٔ معلمان و اعضای تعلیمات ابتدائی انجام میشود. این مقاله خاص و کوتاهی که خواهد آمد روشنگر آن است که چگونه تصورات و ذهنیات مواد درسی معرفی میشوند. جامعهٔ آمریکائی همیشه برای فرد ارزش عالی قائل شده است، این منظور بوسیلهٔ پیش بینی برنامهٔ تعلیماتی قابل انعطافی که بمنظور توجه به نیازهای خاص و استعدادهای ویژهٔ فرد فرد دانش آموزان تدوین گردیده در مدرسه منعکس شده است.

برخورد با نیازهای خاص و حصول تجربیاتی که متناسب با استعدادهای ویژه‌ای باشد مستلزم تشخیص و تمایزی در تجربیات آموزشی است. طبق تعریف کودک مستعد و هوشمند کسی است که توانائی در خلاقیت بیشتر، ابتکار و کوشش هوشمندانه و توفیق فوق عادی داشته باشد. اگر قرار است که از تجربیات مدرسهٔ ابتدائی برخوردار شود لازم است که او را برانگیخت تا رفتار خلاقه‌ای داشته باشد. به صورت «خودراهبری» تمرین کند و به خوبی پیشرفت نماید. گروهها و نمونه‌های زمینه‌ای یادگیری موسیقی که برای دانش آموز مستعد در مدارس ابتدائی قابل قبول و اعمال است در صفحات آینده به طور

خلاصه بیان شده است. معلمین ممکن است در پاره‌ای از موقعیتها بخواهند برای دانش‌آموزانی که در زمره شاگردان با استعداد نیستند (لیکن به نحوی علاقه خود را در موسیقی آشکار می‌کنند) نیز چنین فرصتهایی فراهم کنند. کلمه «مستعد و پیشرفته» در این نشریه با توجه به پیشرفتگی روحی یا موزیکی به طبقه‌ای متجاوز از ۲۰٪ از دانش‌آموزان مدارس ابتدائی که بر یک اساس وسیع‌گسترش یافته است اطلاق میشود. ممکن است در پاره‌ای از مدارس شماره دانش‌آموزان ممتاز بالاتر از ۱۰٪ (ده درصد) باشد و در مدارس دیگر از ۱٪ (یک درصد) هم کمتر شود.

برای کودکانی که پیشرفت عقلی یا موسیقی آنان مشهود است در خلال اجرای موسیقی خاص، معلمان و مدیران باید والدین آنانرا نیز تشویق کنند، برای آنها وسایل حرفه‌ای خوب در خارج از مدرسه فراهم نمایند. در هر صورت مدرسه میتواند برای ارتقاء موسیقی تشریک مساعی مفیدی در موارد زیر به عمل آورد:

۱- برای دانش‌آموزان مستعد و پیشرفته از نظر عقلی که از لحاظ اجرای موسیقی نیز با استعداد هستند.

۲- برای دانش‌آموزان مستعد و پیشرفته از نظر عقلی که از لحاظ اجرای موسیقی با استعداد نیستند.

۳- برای دانش‌آموزان مستعد در موسیقی که ممکن است از نظر عقلی پیشرفته نباشند.

این همکاری‌ها باید بخصوص در سطح بینشها و ادراکاتی باشد که از طریق اجرا و تمرین، کوششهای مستقیم سمعی، خواندن، تجزیه و تحلیل موسیقی و بحث، قابلیت ارتقاء دارند و همچنین بر تمام آنچه که بر معنی و محتوی موسیقی و محتوی آن با آن معنی مربوط است باید معطوف باشند، معنی موسیقی در ملودی، آهنگ، ریتم، هارمونی، شکل، تمپو، پرده و قوای هیجان‌آور آن است. درک بایدیک منظور مقدماتی از آموزش موسیقی به با استعدادان باشد، البته این هدف مهم آموزش موسیقی برای تمام کودکان است. اما از با استعدادها باید متوقع بود که فرم را عمیقاً مطالعه کنند و ارتباطات دقیق طرحی را که کودک میانه استعداد را در نخستین تجربیاتش راهنمون است باز شناسند. مضافاً آنکه دانش‌آموزان با استعداد قادر خواهند بود که در جنبه‌های تاریخی

و نظری موسیقی عمیقانه تر از دیگران نفوذ کنند نفوذی که ممکن است به صورت فعالیت خلاقه قابل توجهی باشد .

این انتظار بجاست که فعالیتهای فراگیری موسیقی اکثر کودکان با استعداد در مدارس ابتدائی باید همراه با عمل و اجرا باشد لیکن برای این کودکان تنها اجرا و تمرین کافی نیست آنها باید به گوش دادن، خواندن و اندیشیدن (بخاطر فهم عمیق معنی آنچه انجام میدهند) ترغیب شوند. مهم آن است که متوجه این نکته باشیم که کودکان با استعداد نیز انسانهایی هستند که در سطح احساس و تأثر خود نسبت به موسیقی انعطاف پذیرند. این جنبه توسل به موسیقی و توجه به ارزش آن برای کودکان نباید از نظر دور بماند اما يك برنامه تعلیمی مفید و مؤثر در موسیقی برای دانش آموزان با استعداد بیشتر تأکیدش را بر کوششهایی که در آموزش روشن بنیانه موسیقی مشخص شده اند استوار خواهد کرد .

کودک با استعداد در تمام کوششهای موسیقی کلاسش شرکت خواهد کرد و در خلال این کوششها به هر صورت سریعتر از کودک متوسط خواهد آموخت، او میتواند اجرای آواز، نواختن و حرکت را نسبت به دیگران از خود دقیقتر انتظار داشته باشد و نیز معنی آنچه را که انجام میدهد سریعتر از دیگران بفهمد، چنین کودکی آماده خواهد بود که سببهای دقیق موسیقی ملی را زودتر از دیگران بکار برد. او باید در توجه به ابتکار و رهبری، کمک به معلم در یک واریته در خلال دوره درس موسیقی تشویق شود .

دانش آموز با استعداد باید تشویق شود که تمایل طبیعی خود را در خلال مطالعه آزاد دنبال کند، او باید برای این کار فرصتهایی داشته باشد و احتمالاً برای گوش دادن به صفحاتی که مورد مطالعه تمام کلاس است، گوشیهایی مخصوص بکار برد، او باید این آمادگی را برای خواندن کتابهای متناسب با استعدادش، خواندن و قرائت انفرادی و مربوط به موسیقی که گوش میدهد و شناخت مصنفان آن موسیقی پیدا کند. و نیز باید در بسیاری از نمونهها در بکار بردن پیانو یا پاره ای دیگر از وسائل بخاطر آزمایش نواختن تمهائی که از صفحات شنیده است تشویق شود .

در ادامه این نوشته خواننده صورت کوششهای پیشنهاد شده را که دانش آموز پیشرفته در سطوح مختلف امکان بکار بردن آنها را دارد خواهد

یافت. بسیاری از این فعالیتها برای تمام دانش‌آموزان مناسب است. لیکن دانش‌آموز با استعداد در آنها سریعتر موفق خواهد شد. و بطور جدی آنها را دنبال خواهد کرد و معنی آنها را عمیقتر خواهد فهمید و آنها را صحیح‌تر انجام خواهد داد. در تقسیم‌بندی این نوشته عناصر مدون موسیقی مورد توجه خاص است. مصنفین بارها برای «تجارب‌عالی» پیشنهادهایی داده‌اند و واقعاً در هر جاکه این پیشنهادها تحقق پذیرفته کودک با استعداد ملحوظ نظر بوده است. در صورت وجود کودک با استعداد در کودکان یا کلاسهای ۱ یا ۲ ممکن است حالات زیر پیش آید:

۱ - آوازاها یا دیگر قسمت‌های سلو (تك نوازی و تك خوانی) را اجرا کند.

۲ - آوازاها و سرودها را به دیگر کودکان بیاموزد.

۳ - اجرای خود و دیگر کودکان را ارزیابی کند.

۴ - اتوهارپ را برای هماهنگ کردن آوازاها از راه شنیدن بکار برد.

۵ - با پیانو و اتوهارپ آوازاها را همراهی کند و خطوط ملودی را که برای

سازهای پیشگفته نوشته شده است بخواند.

۶ - تجارب کلاسی دیگر دانش‌آموزان را بوسیله اجرا با آلات ارکستری

توسعه دهد.

۷ - بوسیله آزمایش تعدادی از سازها آشکار کند که چگونه میتوان انواع

گوناگون صداها را با هر يك از آنها بوجود آورد و چگونگی نواختن این

وسائل را برای معلم و دیگر دانش‌آموزان تشریح کند.

۸ - شعر بدیع و موسیقی مناسب آنرا بیافریند.

۹ - برای یافتن نت سرودی که در يك کتاب درسی آموخته است دقت

و جستجو کند.

۱۰ - تدریجاً يك فرهنگ یا بایگانی موسیقی فراهم کند.

۱۱ - به يك صفحه کامل طولانی و پیچیده گوش دهد بجای آنکه قسمت‌های

اصلی آنرا تعیین کند دوباره برای جایگزینی آنرا بشنود و مشخصات هر قسمت

را تشریح کند از ملودی، ریتم، تمپو و هیجانات. مجدداً به موسیقی گوش دهد

تا قسمت‌های یکسان را کشف نماید و به جزئی تغییرات و مغایرت کامل قسمت‌ها

آشنا شود.

در کلاس ۳ یا ۴ بچه با استعداد ممکن است:

۱ - با قدرت استثنائیش بسیاری از ترمه‌های انتخاب شده را از روی نت چاپ شده بنوازد یا بخواند .

۲ - يك تصنيف كامل را بشنود و نت آنرا ببیند سپس به یکی از عباراتش گوش دهد و آنرا از روی نت بازشناسد .

۳ - نت عباراتی را که به او شناسانده شده‌اند بشنود و ببیند و به جز در مورد اختلاف جزئی اصلیت آنها را بشناسد و اختلافات را توضیح دهد .

۴ - در فعالیت بدنی که با تناسب مشخص شده طرح موسیقی تفسیر میشود شرکت کند، منظور خصوصیات آهنگ و هارمونی موزیک و شکل تصنيف است. طبیعت و اصل فعالیت خود را تجزیه و تشریح کند، یعنی طبیعت موزیک و دلایل متناسب هر يك از آنها را با دیگری هم از نظر ترمه‌های روح کلی و هم از نظر حالت موزیک در ارتباط با عناصر مشخص موسیقی که این مطلب را می‌رسانند باز یابد .

۵ - رهبری ایجاد تناسبهای دراماتیک يك تصنيف و ریشه کوششهای رقص را که در آنها همه اعضای کلاس شرکت خواهند کرد بپذیرد و برای این اصطلاحات موسیقی که بهم مربوط شده‌اند ارزشیابی کند .

۶ - رل خود را در مقام رهبری یا تک‌نوازی و احتمالاً در مقام همکاری ایفا کند و خود گاه بالبداهه يك تصنيف را بسازد.

۷ - معلم را در اجرای فعالیتهای موسیقی در کلاس کمک و یاری نماید.

۸ - به عنوان اولین گام در کشف استعداد نهانی برای نواختن يك وسیله موسیقی در پدید آوردن صداهائی از سازهای مختلف سیمی و بادی تجربه کند. درباره آنچه که یاد گرفتن يك وسیله موسیقی را پیچیده می‌کند با اعضای ارکستر مدرسه بحث کند، تصمیم بگیرد که آیا فراگیری نواختن یکی از این وسائل موسیقی جالب خواهد بود یا خیر؟

۹ - قسمت‌هائی از آهنگ زنگها بخصوص زنگهای مرتعش‌کننده یا وسایل دیگر موسیقی را که تقویت‌کننده قسمت ساده آوازی مورد تمرین اودر کلاس است بنوازد .

۱۰ - ترانه‌ای آشنا و انتخاب شده را به علت داشتن حالتی مخصوص یا خصوصیتی بارز بخواند و وسیله‌ای را برگزیند که این آواز را همراهی نماید آنچنانکه مقتضی طبیعت و آهنگ و اصل ترانه است.

۱۱- بوسیله نوارهای ضبط شده به ترانه‌های طولانی تر گوش دهید یعنی به آن نوع ترانه‌های طولانی که تمام کلاس باید به منظور کشف بسیاری از قسمتهای اصلی که آن ترانه داراست گوش دهند. این اعمال همه بهم پیوسته هستند، پیوسته با تعاریف جزئی و یا اختلاف کلی. حروف و نتهائی که معرف این ارتباط و بهم پیوستگی است بکاربرد. برای آنکه بخوبی خصوصیات هر قسمت را که تحت عنوان، ملودی، ریتم، هارمونی، تمپو، دینامیک و تن تقسیم شده‌اند بشناسد به ترانه گوش فرادهد.

۱۲- ملودیهای چندی را که همزمان نواخته می‌شود، بشنود و بخوبی شباهت یا اختلاف بین دو ملودی را تشخیص دهد و در باره هر نوع شباهتی که بین ملودیها ممکن است وجود داشته باشد بحث کند.

دو ملودی را که قابل ترکیب باشند، بطور جداگانه بخواند، در اجرای دو ملودی مرکب با دیگران همراه شود چه در هنگام خواندن و چه در هنگام نواختن آن و هرگاه امکان داشته باشد در نواختن دو ملودی ترکیب شده نیز با دیگران همراهی نماید.

۱۳- در مورد اهمیت هر یک از فعالیتهای محلی موسیقی مصاحبه کند.

۱۴- به نوعی از موسیقی که وسیله آهنگسازان بیشتری تصنیف شده برای آشنائی با سبک آنها گوش دهد تا بتواند خصوصیات عمده هر یک را تشخیص دهد.

۱۵- به نوارهای ضبط دو آهنگ که دارای سبکهای مختلفی هستند گوش دهد و کوشش کند که اختلاف آنها را بیان نماید.

۱۶- برنامه‌های آنها و سرمقالات راجع به موسیقی را در روزنامه‌ها و مجلات و کتابها بخواند.

۱۷- تستهای متشکل از کلمات بکار رفته در تمرینات و تجارب موسیقی را نگاهداری کند و برای هر اصطلاحی تعریفی از خود بنویسد و بوسیله یک کتاب لغت دقت و درستی هر کدام را بیازماید و اصطلاحات موسیقی را درست بکاربرد.

۱۸- در موسیقی اصولی را که خوانده و یا نواخته شود بیافریند.

در کلاس پنجم یا ششم کودک با استعداد ممکن است:

۱- یادگیری انواع تجاربی را که برای کلاسهای ۳ یا ۴ پیشنهاد شده

ادامه دهد. این تجارب برای درك موارد ابهام ودقایق موسیقی بکارخواهد رفت .

۲- در اجرای موسیقی درخارج وداخل مدرسه شرکت کند .

۳- موسیقی را برای يك شعر یا بعنوان زمینه‌ای برای يك نمایشنامه ترکیب کند .

۴- حرکات رقص را برای گفتن يك داستان ویا تعبیر يك قطعه موسیقی بوجود آورد .

۵- تفهیم و تفاهم با سایر کودکان را از طریق ایجاد ارتباط بوسیله نمایشات و بحثها فراهم آورد . برای کنسرت صفحه (Concert of Recordings) برنامه‌های نت بنویسد تا برای کلاس نواخته شود .

۶- بصورتی بنویسد که موافق طبع موسیقیدانها و مصنفین معاصر باشد .

۷- در کنسرتها و اپراها حضور پیدا کند و تجارب خویش را برای کلاس گزارش دهد .

۸- به نوارها و کنسرتهاى زیادى که از لحاظ موسیقی ارزش پخش از فرستنده‌های رادیوئی و تلویزیونی را داشته باشند گوش دهد .

۹- هنگامیکه به موسیقی گوش میدهد اقسام متنوع نتیجه‌های کلی را بخواند و دنبال کند .

۱۰- در بکار بردن وسائل ارزنده برای مراجعه مانند رنگها، صفحات موسیقی که در روزنامه‌ها و مجلات جاریه مضبوط است مهارت بدست آورد واز مراجع قابل استفاده بمنظور روشن کردن مفاهیم بهره‌مند شود.

۱۱- يك طرح تخیلی و تمثیلی را که گویای حادثه مهمی در زندگی يك مصنف یا اجراکننده باشد بریزد، وسائل موسیقی را بکار برد اسلایدها و فیلم استریپها را آماده کند، نوارها را انتخاب کرده بنوازد.

۱۲- نمایشنامه‌هایی را که از نظر مصنف فهم ترکیبات و روشهای موسیقی را تقویت می کند مورد توجه قرار دهد.

۱۳- در فعالیت‌های صحنه خوانی بسیاری که حاوی سه یا چهار پرده موسیقی باشد شرکت جوید و يك یا پاره‌ای از قسمت‌های موسیقی را نیز همزمان با خواندن یا نواختن سایر قسمت‌ها بوسیله دانش آموزان دیگر بخواند یا

بنوازد و هنگامی که دیگران سایر قسمتها را میخوانند او يك قسمت را بنوازد .

۱۴- کودکان دیگر را کمک کند تا نت نویسی و تئوری موسیقی را بهتر بفهمند .

۱۵- مواد (نمودارها ، دیاگرامها و چارتهها) را جمع آوری نموده و منظم کند و برای پروژههای فردی که نمایشگر تفهیم و تفاهم ارتباطات باشد، بین اکوردها (Chords) در عرض و فواصل تونالیتدها هماهنگی ایجاد کند .

۱۶- به عنوان يك معاون معلم را در کلاس کمک کند و نیز بارهبر کریا ارکستر همکاری نماید .

۱۷- برای کودکان دیگر رفتار يك شخص مبتکر را داشته باشد .

۱۸- برای اجرای برنامههای موسیقی آینده تقویمی را تنظیم نماید .

۱۹- سازندگان آلات موسیقی را در رفع مشکلات فنی کارشان کمک کند .

۲۰- سازهای سیمی برقی را کوک کند و به کوك آلات موسیقی که بوسیله سایر کودکان در ارکستر آموزشگاه بکار برده میشود کمک نماید .

۲۱- همانطور که به امکانات بیان کننده صداها و موسیقی توجه دارد و آنها را بازمی شناسد محدودیتها را نیز مورد توجه قرار دهد .

۲۲- در فراهم کردن ترکیبات اصلی برای صداها یا وسائل موسیقی توانائی حاصل کند .

۲۳- برای نت نویسی روی يك چارت یا تخته سیاه و همچنین نغمهها و یا ملودیهای اصلی که بوسیله خود او یا دیگران در کلاس ایجاد میشود مهارت خویش را پرورش دهد .

مرتضی آرمین